

FORMATIVNA EVALUACIJA U OKVIRU UNIVERZITETSKE NASTAVE NA DALJINU IZ PREDMETA METODIKA NASTAVE FRANCUSKOG JEZIKA

APSTRAKT: Primena formativne evaluacije kao vida kontinuiranog pružanja podrške studentima u procesu sticanja znanja, u uslovima izmeštene nastave na daljinu, usled pandemije bolesti izazvane korona virusom (COVID-19), nametnula se kao jedno od optimalnih rešenja za organizaciju univerzitetske nastave (Barras & Dayer 2020). Cilj rada biće predstavljanje našeg iskustva u sprovođenju ovakve vrste evaluacije u okviru teorijske nastave na daljinu iz predmeta Metodika nastave francuskog jezika na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu u toku letnjeg semestra akademske 2019/20. godine (formativna evaluacija putem imejla) i akademske 2020/21. godine (formativna evaluacija putem platforme Mudl). U našem radu analiziraćemo i rezultate anonimne ankete organizovane na kraju oba ciklusa predavanja u kojoj su studenti iskazali svoje stavove o nastavi organizovanoj na ovakav način, kao i konkretne predloge za unapređenje rada sa budućim generacijama.

Ključne reči: formativna evaluacija, univerzitetska nastava, nastava na daljinu, elektronska korespondencija, platforma za digitalno učenje, Mudl.

FORMATIVE EVALUATION IN THE FRAMEWORK OF TEACHING THE ACADEMIC COURSE OF FRENCH LANGUAGE TEACHING METHODOLOGY REMOTELY

ABSTRACT: In the conditions of the shift to distance education due to the COVID-19 pandemic, the use of formative evaluation as a form of continuous support to students in the process of knowledge acquisition has emerged as one of the optimal solutions for organizing university courses (Barras & Dayer 2020). The aim of our paper will be to present our experience in conducting this type of evaluation within the theoretical classes of the course French Language Teaching Methodology taught remotely at the Faculty of Philosophy of the University of Novi Sad during the summer semester of the academic years of 2019/2020 (formative evaluation via e-mail) and 2020/2021 (formative evaluation via the Moodle platform). In our paper, we will analyze the results of an anonymous survey organized at the end of both cycles of lectures, where students expressed their views on

such organization of classes, as well as the specific proposals for improving the teaching to future generations.

Key words: formative evaluation, university teaching, distance education, electronic correspondence, digital learning platform, Moodle.

1. UVOD

Neosporna je činjenica da učenje može biti kvalitetno jedino ako je aktivno (Vučić 2007: 61). Prema kognitivističkom stanovištu, učenje je „aktivni mentalni proces sticanja, pamćenja i upotrebe znanja” (Vulfolk, Hjuz i Volkap 2014: 464). Prilikom učenja se „proširuje i transformiše znanje koje već imamo”, odnosno „znanje je ishod učenja i vodič koji oblikuje novo učenje”, te je jedan važan uslov za učenje upravo taj da se, dok se konstruiše razumevanje, nove informacije integrišu sa znanjem koje je već uskladišteno u dugoročnoj memoriji, pri čemu elaboracija, organizacija i kontekst igraju važnu ulogu (Vulfolk, Hjuz i Volkap 2014: 94, 151, 124). Iz navedenog, između ostalog, sledi da „što učenici više elaboriraju nove ideje, više ih ’čine svojim’, te će njihovo razumevanje biti dublje, a njihovo pamćenje datog znanja bolje” (Vulfolk, Hjuz i Volkap 2014: 125).

Aktivno učenje podrazumeva sledećih pet faza: prethodni pregled gradiva, postavljanje pitanja, čitanje gradiva, preslišavanje i završni pregled gradiva (Vučić 2007: 61). Kada govorimo o fazi postavljanja pitanja važno je istaći činjenice da „pitanja pomažu učenju pošto tada student ima određen cilj pred sobom”, „bolje se pamti ono što se uči kao odgovor na neko pitanje [...], nego ono što se samo čita i pamti”, te „kad student počinje da čita sa već postavljenim pitanjima, gradivo za njega dobija veći smisao što, takođe, povoljno deluje na učenje”, te je zato bolje pitanja postaviti pre čitanja gradiva, nego nakon njega (Vučić 2007: 61). Važno je napomenuti i da je dokazano da testiranje koje se sprovodi u toku usvajanja gradiva (formativna evaluacija) pomaže u konsolidaciji dugoročne memorije (Roediger & Karpicke 2006: 253)¹. Među brojnim metodama ili tehnikama uspešnog učenja,

¹ Rezultati brojnih istraživanja koja potkrepljuju ovu činjenicu prezentovani su u onlajn kursu *La psychologie pour les enseignants*, organizovanom na platformi *FUN MOOC* (fr. *France Université Numérique*, eng. *Massive Open Online Courses*) od 9. novembra 2021. do 10. januara 2022. godine, u organizaciji *PSL Université Paris (Paris Sciences & Lettres)*, *Réseau Canopé (Réseau de création et d'accompagnement pédagogiques)* i pedagoške ekipe koju su činili Frank Ramis (Franck Ramus), istraživač iz oblasti psihologije i neuronauka, stručnjak za kognitivni razvoj dece, Žoel Prust (Joelle Proust), istraživač iz oblasti filozofije kognitivnih nauka i stručnjak iz oblasti metakognicije i Žan-Fransoa Parmantje (Jean-François Parmentier), pedagoški inženjer. Dostupan pregled

istraživanja pokazuju da upravo primena takve vrste testiranja daje bolje rezultate u odnosu na mnoge druge opšteprihvaćene tehnike (na primer, u odnosu na ponovno izlaganje tekstu i podvlačenje delova teksta bez ciljnog traženja određenih informacija) (Dunlosky et al. 2013: 5, 21, 29–35, 45). Razlog zbog kojeg obično u klasičnoj nastavi nije u većoj meri zastupljena formativna evaluacija – uprkos njenoj dokazanoj efikasnosti u postizanju boljih rezultata učenja – jeste taj što se smatra da zahteva dosta vremena („oduzima vreme” od časa, traži dodatni nastavnikov angažman u vidu pregledanja i individualnog komentarisanja testova), te se na mnogim univerzitetima testiranje sprovodi samo na kraju određenog perioda nastave/učenja, u vidu kolokvijuma i završnog ispita (Roediger & Karpicke 2006: 181).

Primena formativne evaluacije kao vida kontinuiranog pružanja podrške studentima u procesu sticanja znanja se, u uslovima izmeštene nastave na daljinu, usled pandemije bolesti izazvane korona virusom (COVID-19), nametnula kao jedno od optimalnih rešenja za organizaciju univerzitetske nastave (Barras & Dayer 2020). Cilj rada biće predstavljanje našeg iskustva i različitih metoda u sprovođenju ovakve vrste evaluacije u okviru teorijske nastave na daljinu iz predmeta Metodika nastave francuskog jezika na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu u toku letnjeg semestra akademske 2019/20. godine (formativna evaluacija putem mejla) i u toku letnjeg semestra akademske 2020/21. godine (formativna evaluacija putem platforme Mudl (*Moodle*)).

2. FORMATIVNA EVALUACIJA U OKVIRU NASTAVE NA DALJINU

Pre nego što predstavimo naše iskustvo u primeni različitih metoda za sprovođenje formativne evaluacije u univerzitetskoj nastavi na daljinu (formativna evaluacija putem mejla i putem platforme Mudl), ukratko ćemo izložiti osnovne odlike sumativne i formativne evaluacije, pojedine odlike nastave na daljinu (podsticanje učeničke autonomije) i opisaćemo primenu digitalnih alata za sprovođenje formativne evaluacije na primeru platforme Mudl.

sadržaja onlajn kursa na: <https://www.fun-mooc.fr/fr/cours/la-psychologie-pour-les-enseignants/> (pristupljeno 10. decembra 2022).

2.1. Sumativna i formativna evaluacija

Žan-Pjer Kik (Jean-Pierre Cuq) i Izabel Grika (Isabelle Gruca) ističu da se poimanje evaluacije u savremenoj nastavi značajno promenilo budući da, od nekadašnjeg isključivog vezivanja za dominantni kruti sistem sertifikacionog, eliminacionog i kvalifikacionog karaktera vrednovanja ishoda nastave, evaluacija danas sve više dobija i novu dimenziju „sinonima za napredovanje” pomoću kojeg se usmerava dalji tok nastave (Cuq & Gruca 2008: 209–210). Pozivajući se na navedene autore, Tatjana Šotra napominje da evaluacija danas ima dvostruku ulogu: s jedne strane, pomaže nastavniku da uskladi tok nastave sa učenikovim kapacitetima, a sa druge strane, pomaže učeniku da razvije sud o sopstvenom znanju (Шотра 2010: 104). Među brojnim modelima klasifikacije evaluacije², izdvajaju se najčešće dva tipa: „sumativna i formativna evaluacija” (Robert 2008: 84). Sumativna evaluacija (fr. *évaluation sommative*, eng. *summative evaluation*), orijentisana na prošlost (Cuq & Gruca 2008: 210), koja se naziva i „završnom evaluacijom”, odvija se na kraju određenog perioda nastave/učenja „kada je potrebno proceniti da li su i koliko ostvareni rezultati [...] u odnosu na programom postavljene ciljeve” (Шотра 2010: 104). Ova vrsta evaluacije je često normativna, orijentisana ka proceni znanja u određenom trenutku, ne mora da obuhvata procenu sposobnosti, iskazuje se ocenom ili određenim rangiranjem (Conseil de l’Europe 2001: 141). Formativna evaluacija (fr. *évaluation formative*, eng. *formative evaluation*), orijentisana na sadašnjost (Cuq & Gruca 2008: 210), koja se naziva i „tekućom evaluacijom”, odvija se tokom nastave/učenja (Шотра 2010: 104), ima dominantnu dijagnostičku vrednost (Cuq & Gruca 2008: 211), omogućava „da se opipa puls učenika u toku rada i da se izvrši trenutna intervencija”. Nalazi se „u središtu procesa učenja, unosi u njega izvesnu dinamiku i garantuje mu efikasnost”

² U *Zajedničkom evropskom referentnom okviru za žive jezike: učenje, nastava, ocenjivanje* (ZEROJ) data je tipologija u kojoj se razlikuje trinaest tipova sistema ocenjivanja, pri čemu se navodi da ta lista nije konačna (evaluacija znanja vs. evaluacija sposobnosti, normativna evaluacija vs. evaluacija zasnovana na kriterijumima, potpuno vladanje određenom kompetencijom vs. proces sticanja kompetencije, kontinuirana evaluacija vs. evaluacija u određenom trenutku, formativna evaluacija vs. sumativna evaluacija, neposredna evaluacija vs. posredna evaluacija, evaluacija postignuća vs. evaluacija znanja, subjektivna evaluacija vs. objektivna evaluacija, evaluacija prema nivoima znanja vs. evaluacija prema kontrolnom listu, procena zasnovana na slobodnom utisku vs. procena zasnovana na navođenom utisku, holistička evaluacija vs. analitička evaluacija, evaluacija niza zadataka vs. evaluacija kategorije, uzajamna evaluacija vs. autoevaluacija) (Conseil de l’Europe 2001: 139–145).

kroz progresivno usklađivanje primenjenog nastavnog postupka u cilju postizanja zadatog ishoda učenja (Meirieu 1990³, navedeno prema Robert 2008: 84). Razlika između sumativne i formativne evaluacije vidi se, između ostalog, i u njihovom odnosu prema grešci: dok se u sumativnoj evaluaciji ona sakcioniše i ne toleriše, u formativnoj evaluaciji ona ima dijagnostičku vrednost i postaje dragocen saveznik u nastavnom procesu, jer jasno pokazuje gde se javljaju poteškoće u usvajanju gradiva, na osnovu čega nastavnik može pravovremeno da reaguje i kontinuirano pruža učenicima adekvatnu podršku (Benraouane 2011: 80).

Prema ZEROJ-u, formativna evaluacija može poboljšati proces učenja pod uslovom da učenik ima razvijen određeni stepen autonomije, te da može adekvatno da primi i uvaži povratnu informaciju, protumači je i naposljetku usvoji (Conseil de l'Europe 2001: 141). Za razliku od „sumativnog testa” (eng. *summative test*), koji se daje na kraju određenog perioda nastave/učenja kako bi se, prema unapred određenoj skali ocenjivanja, rangiralo stečeno učenikovo znanje, „formativni test” (eng. *formative test*) se organizuje u toku nastave/učenja kako bi pružio uvid (nastavniku i učeniku) u napredovanju učenika u usvajanju onog dela gradiva koji je do tada obuhvaćen nastavom, te da li su mu potrebne dodatne vežbe i objašnjenja (Richards & Schmidt 2010: 573, 227–228). Formativna evaluacija smešta učenika u centar učenja i vodi ka individualizaciji metoda učenja, te ima privilegovano mesto u savremenim didaktičkim istraživanjima (Cuq & Gruca 2008: 211–212).

2.2. Nastava na daljinu: podsticanje učeničke autonomije

U svakoj pedagoškoj situaciji potrebno je sagledati ulogu svakog međuzavisnog elementa unutar „didaktičkog trougla” sačinjenog od „subjekta” (učenika), „objekta” (nastavnog predmeta), „agensa” (nastavnika) u određenoj (nastavnoj) „sredini” (Шорпа 2010: 51–52). Jedna od specifičnosti nastave na daljinu jeste ta da podstiče „personalizaciju i individualizaciju obrazovnog procesa” (Cordina, Rambert, Oddou 2017: 33), usmerenost na učenika, odnosno na razvijanje učeničke autonomije (Benraouane 2011: 80). U tom smislu, nastava na daljinu, prema pojedinim teoretičarima, oslanja se na konstruktivistički pristup budući da je učenik u središtu nastavnog procesa (eng. *learner-centered pedagogy*, fr. *la pédagogie centrée sur l'apprenant*) (Benraouane 2011: 58). Za uspešno

³ Meirieu, P. (1990). *L'école, mode d'emploi. Des « méthodes actives » à la pédagogie différenciée*. Paris : ESF.

sprovedenje nastave na daljinu – s obzirom na njenu usmerenost na učenika – nužno je uzeti u obzir sve učenikove inherentne osobine (iskustvo, kognitivni kapacitet, motivaciju, autonomiju, cilj učenja i slično) (Benraouane 2011: 58). Učenik u okviru nastave na daljinu ima veći stepen „kontrole” u upravljanju sopstvenim procesom učenja, odnosno ima slobodu (a samim tim i veću odgovornost) da sâm organizuje kada, kako i gde će pristupiti nastavnom sadržaju, koliko će vremena posvetiti usvajanju gradiva i ispunjavanju predviđenih obaveza. U takvim uslovima, može se očekivati da će bolje rezultate postići učenik koji ima razvijeniju autonomiju, samodisciplinu i motivaciju, kao i da će, u tom slučaju, njegov izraženiji angažman pozitivno uticati na postizanje rezultata (Benraouane 2011: 59). Nastavnik treba da podstiče ueničku autonomiju i motivaciju kroz aktivno i interaktivno sticanje znanja. Njegova odgovornost i obaveza su da prati individualni napredak svakog učenika kako bi bio u mogućnosti da mu kontinuirano pruža adekvatnu podršku u procesu usvajanja gradiva, te mu u tom smislu formativna evaluacija služi kao dragocen indikator.

2.3. Digitalni alati za sprovođenje formativne evaluacije: primer platforme Mudl

Zahvaljujući razvoju informaciono-komunikacionih tehnologija i brojnim mogućnostima njihove primene u onlajn ili u hibridnom modelu nastave, nastavniku su danas na raspolaganju brojni digitalni alati kojima može unaprediti organizaciju nastave, pa tako, između ostalog, i lakše uvrstiti formativnu evaluaciju u nastavnu praksu. Među brojnim digitalnim alatima za sprovođenje formativne evaluacije koji nastavniku stoje na raspolaganju u okviru nastave na daljinu⁴, predstaviceemo ukratko mogućnosti koje nudi platforma Mudl.

Mudl (*Moodle*, akronim izveden od naziva na engleskom jeziku: *Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment*, „modularno objektno-orijentisano dinamičko okruženje za učenje”) je besplatna platforma za učenje na daljinu koju je osmislio Australijanac Martin Dugijamas (Martin Dougiamas)

⁴ Na sajtu Fondacije Tempus, dostupan je repozitorijum digitalnih alata za nastavu na daljinu (nekoliko stotina digitalnih alata organizovanih u četiri poglavlja: „Alati koje preporučuje *Albert Academy*”, „Alati koje preporučuje *UNESCO*”, „Alati koje preporučuje *eLearning industry* (besplatne aplikacije za studente univerziteta)” i „Alati koje preporučuje Evropska komisija”). Između ostalog, u navedenom repozitorijumu se nalaze i preporučeni „alati za kvizove i formativno ocenjivanje na daljinu”, u koje su uvršteni, na primer: *Kahoot!*, *Mentimeter*, *Quizlet*, *Socratic* i drugi. Dostupno na: <https://hedu.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2021/04/Digitalni-alati-za-nastavu-na-daljinu.pdf> (pristupljeno 21. aprila 2022).

(Lalić i dr. 2017). Prva verzija Mudla zvanično je objavljena 2002. godine (*Moodle 1.0*) i od tada se neprestano razvija (najnovija verzija *Moodle 4.0* objavljena je 2022. godine). Mudl ima 314 miliona korisnika, sadrži 40 miliona kurseva, preveden je na više od 100 jezika, zastupljen u 241 državi širom sveta (najviše u Sjedinjenim Američkim Državama, Nemačkoj i Španiji gde ima preko 10.000 registrovanih sajtova, dok ih u Srbiji ima 495)⁵. Platforma Mudl koristi se u 60% visokoškolskih ustanova širom sveta⁶.

Jedna od prednosti platforme Mudl jeste integrisan sistem za kreiranje testova čiji brojni parametri omogućavaju nastavniku, između ostalog, da prilagodi njihova podešavanja u svrhu sprovođenja formativne evaluacije. Prilikom sastavljanja testa, nastavnik ima na raspolaganju šesnaest različitih tipova pitanja: od pitanja tipa tačno/netačno (alternativni testovi ili testovi dvočlanog izbora), pitanja tipa višestrukog izbora sa jednim ili sa više tačnih odgovora, preko sparivanja do kratkih odgovora i „eseja”. Parametri testa mogu biti podešeni tako da se, u precizno definisanom vremenskom okviru, test rešava iz jednog ili iz više pokušaja, sa fiksnim ili izmešanim redosledom pitanja, ocenjivanje testa sprovodi se automatski (izuzev za pitanje tipa „eseja”), pri čemu se posebno određuje u kom trenutku se učenicima prikazuju tačni odgovori i pružaju povratne informacije, arhiviraju se podaci o postignutim rezultatima i eventualnim uzastupnim pokušajima rešavanja testa i drugo.

Sav potencijal digitalnih alata kojima raspolaže Mudl, uključujući i sistem za kreiranje testova, došao je do punog izražaja u okolnostima pandemije korona virusa (COVID-19) i prelaska sa tradicionalne na nastavu na daljinu (Grigoryeva et al. 2021, Redondo et al. 2021), kada je zabeležen veliki priliv novih korisnika i porast ukupnih aktivnosti na ovoj platformi za digitalno učenje⁷.

⁵ Statistički podaci o Mudlu dostupni su na sledećoj stranici: <https://stats.moodle.org/> (pristupljeno 3. maja 2022).

⁶ Prema podacima dostupnim na sledećoj zvaničnoj stranici Mudla: <https://moodle.com/news/moodle-adds-poodll-certified-integration/> (pristupljeno 3. maja 2022).

⁷ Videti statističke podatke na sledećoj stranici: <https://moodle.com/news/moodle-in-numbers-during-covid-19/> (pristupljeno 6. maja 2022).

3. FORMATIVNA EVALUACIJA U OKVIRU UNIVERZITETSKE NASTAVE NA DALJINU IZ PREDMETA METODIKA NASTAVE FRANCUSKOG JEZIKA (akademska 2019/20. i 2020/21. godina)

Na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu nastava na daljinu uvedena je zbog pandemije korona virusa (COVID-19) 17. marta 2020. godine. U nastavku našeg rada izložićemo kako je, tokom akademske 2019/20. i 2020/21. godine, organizovana teorijska nastava iz predmeta Metodika nastave francuskog jezika. Posebnu pažnju posvetićemo različitim primenjenim metodama za sprovođenje formativne evaluacije u okviru teorijske nastave na daljinu iz navedenog predmeta u datom periodu (putem imejla i putem platforme Moodle). Analiziraćemo i rezultate anonimne ankete, koja je organizovana na kraju oba ciklusa predavanja. Studenti su u anketi iskazali svoje stavove o takvoj organizaciji nastave.

Prema akreditovanom programu iz 2015. godine, na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu, Metodika nastave francuskog jezika definisana je kao izborni predmet na četvrtoj godini osnovnih akademskih studija u okviru programa Francuski jezik i književnost sa drugim romanskim jezikom i kulturom (italijanski ili španski) sa nedeljnim fondom časova od dva časa predavanja i jednog časa vežbi. Radi kasnijeg lakšeg poređenja, navešćemo i podatak da je generacija studenata koja je prethodila uvođenju nastave na daljinu (generacija akademske 2018/19. godine) bila prva koja je, po novom programu, polagala ispit iz Metodike nastave francuskog jezika (izborni predmet), te je statistička analiza njihove uspešnosti na ispitu bila sledeća: izlaznost na ispit bila je 68,42%, među studentima koji su izašli na ispit, procenat onih koji su položili ispit bio je 100%, a prosečna ocena 8,77.

3.1. Formativna evaluacija iz predmeta Metodika nastave francuskog jezika u toku akademske 2019/20. godine

U toku akademske 2019/20. godine, na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu, predmet Metodika nastave francuskog jezika biralo je 26 studenata. Po prelasku na nastavu na daljinu (koja je trajala od 17. marta 2020. godine do 15. maja 2020. godine), studenti su imali prilike da se sami izjasne o vidu organizacije nastave koji bi im najviše odgovarao: sinhrono putem aplikacije Zoom (*Zoom*) ili asinhrono putem imejla. Većina studenata se (u nekoliko navrata) izjasnila za asinhroni vid nastave putem imejla. Uvažavajući stav većine studenata i

činjenicu da na početku uvođenja nastave na daljinu nisu svi studenti imali tehničke uslove za praćenje nastave preko aplikacije za video-konferencije, usvojen je metod rada nastave na daljinu putem imejla, uz dodatne konsultacije putem aplikacije Zum. Na sličan način organizovane su i vežbe iz ovog predmeta. Usvojena organizacija rada predstavljala je veliki izazov i za nastavnika i za studente.

Studenti su u navedenom periodu jednom nedeljno putem imejla dobijali skenirane nastavne materijale i prateće audio-vizuelne sadržaje uz odgovarajuća teorijska pitanja na francuskom jeziku (pretežno esejskog tipa) na koja je trebalo da odgovore u vidu domaćeg zadatka. Nakon toga bi dobijali personalizovane komentare na urađen zadatak, dodatne informacije i – po potrebi – tačne odgovore. U ovakvom vidu elektronske komunikacije, kojom je bilo obuhvaćeno sedam domaćih zadataka (sa prosečno 3 pitanja u svakom zadatku), učestvovao je 81% studenata (21 student), s tim što je, od navedenog broja, sve domaće zadatke uradilo svega 9,5% studenata (2 studenta). Većinu domaćih zadataka (5–7 domaćih zadataka) uradilo je 38% (8 studenata) od ukupnog broja studenata koji su učestvovali u ovim aktivnostima. Ukupno je u navedenom periodu urađeno 76 zadataka (42%) od moguća 182 zadatka koliko bi ih bilo da su svi studenti učestvovali u ovim aktivnostima.

Statistička analiza uspešnosti na ispitu Metodika nastave francuskog jezika u toku akademske 2019/20. godine⁸ pokazuje da je izlaznost na ispit bila 51,02%. Među studentima koji su izašli na ispit, procenat onih koji su položili ispit bio je 100%, sa prosečnom ocenom 8,36.

3.2. Rezultati anonimne ankete o organizaciji nastave na daljinu iz predmeta Metodika nastave francuskog jezika u toku akademske 2019/20. godine

Na kraju letnjeg semestra 2019/20. godine, posredstvom Gugl upitnika (*Google Forms*), sprovedena je anonimna anketa među studentima. Njihov zadatak je bio da iskažu svoje stavove u vezi sa organizacijom nastave na daljinu (časovi predavanja) iz predmeta Metodika nastave francuskog jezika. Iako je mali broj studenata učestvovao u anonimnoj anketi (svega 5 studenata), odgovori su bili veoma korisni i svedoče o izazovima sa kojima su se suočavali studenti prilikom prelaska na novi način rada na koji nisu bili pripremljeni. Studenti su navodili

⁸ Potrebno je napomenuti da su ovde dati zbirni podaci za sve studente ranije navedenog profila (i prvo i ponovno praćenje predmeta).

sledeće pozitivne aspekte organizacije teorijske nastave na daljinu iz navedenog predmeta: „redovna komunikacija sa studentima”, „dobro organizovana nastava po nedeljama”, „dostupan sav materijal”, „dodatni materijal poput video-snimaka je veoma koristan”. Kao osnovni negativni aspekt isticano je sledeće: „previše domaćih i iz predavanja i iz vežbi”. Isticano je da su domaći zadaci „veoma opširni” i da „zahtevaju dosta vremena”. Jedan student je na sledeći način rezimirao utiske o organizaciji teorijske nastave na daljinu iz navedenog predmeta: „Meni su lično nedostajala predavanja, jer se tako lakše prelazi građivo, ali opet imali smo mogućnost da sami istražujemo, što je dosta teško i izazovno, ali opet zanimljivo. Jedina negativna strana je što oduzima dosta vremena”. Opšta preopterećenost bila je glavni razlog neredovnog slanja domaćih zadataka („jednostavno je bilo previše domaćih i nisam sve stizala da uradim na vreme, posebno kad se to ukombinuje sa drugim akademskim i vanakademskim obavezama”, „domaći zadaci su veoma opširni i zahtevaju dosta vremena”), ali i „demotivisanost i anksioznost izazvana celom situacijom”, tehnički problemi i nedostatak potrebnih uslova za odvijanje nastave na daljinu. Iako su studenti navodili činjenicu da su im zadaci bili korisni („svi domaći su bili jako korisni, jer se odgovaralo na jasna pitanja”, „na kraju krajeva, kad se sve sleglo i objasnilo, bili su korisni svi domaći, jer su bili praksa za ispit”, „pozitivni aspekt ovog vida nastave je to što preko zadataka profesor daje smernice za rad”, „što se tiče ovog predmeta nisam morala da ga spremam za ispit, jer sam ga učila kroz domaće i to je dobro”), isticali su činjenicu da nisu bili dovoljno pripremljeni za ovakav vid rada („to je bio potpuno nov predmet s kojim nismo imali toliko dodira i dosta stvari nam je bilo apstraktno”, „jedino je bilo teško odgovoriti na pitanja, jer je bilo dosta izvora od kojih su ovi na francuskom jako teški za razumevanje”, „domaći su bili i zahtevni, jer se često tražilo konsultovanje iz više literatura, ili analiza kakvu mi još nismo umeli da radimo”). Na pitanje da li su pismena objašnjenja koja su studenti dobijali na francuskom jeziku u vidu komentara domaćih zadataka bila dovoljno jasna, svi studenti su odgovorili potvrdno („Najbitnije je bilo što smo imali Vaš *feedback*, jer ovako smo mogli i sami istraživati i ne znati da li smo u pravu. Uvek je bitno da neko ispravi i dopuni, posebno u ovom slučaju kad uopšte nismo imali predavanja nego smo morali sve sami da istražujemo, naravno uz preporučenu literaturu”). Međutim, na pitanje da li su pitanja i pismena objašnjenja koja su studenti dobijali na francuskom jeziku u vidu komentara domaćih zadataka bila dovoljno podsticajna za učenje, 60% studenata (3 studenta) odgovorilo je potvrdno, a 40% (2 studenta) je odabralo odgovor „ne znam”. Pitanja su generalno smatrana podsticajnim iako su su bila zahtevna („Pitanja su bila podsticajna, jer

predstavljaju smernicu za studente – na šta se i koliko treba skoncentrisati. Na neka pitanja je bilo teže dati odgovor, jer su imala pojmove koji su nam bili strani. Postojala je postupnost u postavljanju pitanja, tako da je ovaj problem bio rešiv”), ali detaljni individualni komentari su ponekad bili kontraproduktivni („detaljne ispravke su na kraju bile korisne za učenje za ispit, ali tokom semestra su umele da me demotivišu, jer sam se osećala kao da nisam pogodila šta se očekuje od mene”, „možda su povremeno preopširni komentari bili demotivišući, ali shvatam da je razlog bio nedostatak predavanja”). Kao što je ranije napomenuto, studenti su, pored elektronske korespondencije, imali konsultacije putem Zuma, koje su generalno ocenili kao uspešne, uprkos povremenim tehničkim problemima („Čudno je bilo kao i sa svim novim. Meni je bilo teško da me ne ometaju ukućani i da se koncentrišem, ali opet mi je bilo bitno da pričam na francuskom i ostanem u toku. Uz smetnje sa internetom i nemogućnost da sve pređemo kako treba, mislim da smo prilično dobro obavili *Zoom* predavanja”) i korisnim („smatram da su konsultacije veoma bitne, tim putem dobijamo potrebne smernice i otklanjamo nedoumice”).

Studenti su imali mogućnost i da iznesu predloge kako treba unaprediti organizaciju teorijske nastavu na daljinu iz ovog predmeta i učiniti je podsticajnijom za učenje u radu sa budućim generacijama. Izuzev pojedinih studenata koji su smatrali da ovakav vid organizacije nastave na daljinu ne treba da se menja („smatram da je *online* nastava iz ovog predmeta već vrlo dobro osmišljena”, „ne bih ništa promenila, profesorka se maksimalno potrudila da prilagodi nastavu i smatram da nema šta da se doda ili oduzme”, „komunikacija putem imejla se pokazala uspešnom”), većina je navodila konkretne predloge kako bi se mogla poboljšati organizacija nastave na daljinu: smanjiti obim domaćih zadataka („možda bi bilo lakše kad bi domaći bili konkretniji i manji”, „manja stega oko domaćih”, „smanjenjem opširnosti domaćih zadataka bi se povećala motivacija za rađenjem istih”, „da domaći i predavanja budu u malo manjem obimu, da pitanja budu manje opširna kako bismo znali šta tražimo”), uvesti predavanja preko aplikacije za video-konferencije („smatram da bi predavanja putem neke od aplikacija bila efikasna za teoriju”, „*Online* predavanja idu dobro sa domaćim zadacima i ako bi komentarisanje istih bilo deo *Zoom* predavanja, bilo bi manje nedoumica. Do sada se kombinacija ova dva vida rada pokazala uspešnom”), obezbediti veći stepen interakcije između nastavnika i studenata („*online* nastava bi još bolje funkcionisala uz zajedničko komentarisanje pitanja postavljenih u domaćim zadacima”).

Iskustvo u radu sa prvom generacijom studenata koja je pohađala nastavu na daljinu, analiza njihovog rada u toku semestra i dragoceni – mada malobrojni – odgovori studenata u anonimnoj anketi na temu organizacije nastave na daljinu (časova predavanja) iz predmeta Metodika nastave francuskog jezika u toku akademske 2019/20. godine, pomogli su nam da spremnije dočekamo sledeću generaciju studenata koja je, takođe, pohađala nastavu na daljinu iz ovog predmeta.

3.3. Formativna evaluacija iz predmeta Metodika nastave francuskog jezika u toku akademske 2020/21. godine

U toku akademske 2020/21. godine, na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu, predmet Metodika nastave francuskog jezika birala su 22 studenta. Polazeći od opisanog iskustva u radu sa prethodnom generacijom studenata i na osnovu opštih uputstava za izvođenje nastave na daljinu uprave Fakulteta, predavanja iz predmeta Metodika nastave francuskog jezika održavana su sinhrono putem aplikacije Zum, a svi nastavni materijali i aktivnosti sa časova predavanja bili su dostupni asinhrono na platformi Mudl. Vežbe iz ovog predmeta su, takođe, održavane sinhrono putem aplikacije Zum, a svi nastavni materijali i aktivnosti sa časova vežbi bili su dostupni asinhrono u Gugl učionici (*Google Classroom*).

Početkom letnjeg semestra akademske 2020/21. godine, na platformi Mudl (verzija 3.1.1) Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu, otvoren je poseban kurs posvećen navedenom predmetu za datu generaciju studenata na koji je bilo upisano 19 studenata. Posle svakog časa predavanja (koji je bio organizovan putem aplikacije Zum) studentima bi na Mudlu bio postavljen test iz nastavom obuhvaćenog gradiva. Studenti su dobijali rok od nedelju dana da ga samostalno urade, pri čemu su parametri bili podešeni tako da su testu, u okviru datog roka, mogli da pristupe nebrojeno puta, kao i da imaju nebrojeno mnogo pokušaja. Na testu im se računao najbolji postignut rezultat. Bilo je ukupno devet testova. Za razliku od formativne evaluacije u radu sa prethodnom generacijom studenata, gde su pitanja bila malobrojnija (prosečno tri pitanja u svakom zadatku), ali pretežno esejskog tipa, pitanja u testovima na Mudlu su bila brojnija (prosečno šest zadataka po testu), ali i raznovrsnija, te su bila sastavljena od tipova zadataka koji su na sledeći način definisani u Mudlu: tačno/netačno, višestruki izbor, sparivanje, kratak odgovor, esej. Za prva četiri tipa pitanja, evaluacija se sprovodila automatski tako da – ako bi student tačno odgovorio na zadatak – dobijao bi kratak komentar koji bi potkrepio njegov odgovor. Ukoliko bi student dao pogrešan odgovor, dobijao bi tačno rešenje uz kratko obrazloženje odgovora. Automatska korekcija navedenih tipova pitanja značajno je nastavniku olakšala sprovođenje formativne evaluacije i

nadgledanje čitavog procesa. Budući da je nastavnik imao neprestano uvid u individualne odgovore studenata, mogao je da proceni da li je potrebno pojedinim studentima pružiti dodatna objašnjenja u zavisnosti od njihovih odgovora. Ukoliko bi više studenata pogrešno odgovorilo na pitanje, nastavnik bi na narednom času predavanja posvetio više vremena objašnjavanju tog zadatka kako bi pomogao studentima da bolje razumeju taj deo gradiva. Za pitanje gde je bilo potrebno dati duži slobodan odgovor (u klasifikaciji zadataka na Mudlu, tip pitanja nazvan esejom), studenti su dobijali individualne komentare i objašnjenja.

U ovakvom vidu opisanih aktivnosti na Mudlu učestvovalo je 74% studenata (14 studenata), s tim što je, od navedenog broja, sve testove na Mudlu uradilo 36% studenata (5 studenata). Većinu testova na Mudlu (7–9 testova) uradilo je 64% (9 studenata) od ukupnog broja studenata koji su učestvovali u ovim aktivnostima. Ukupno je u navedenom periodu urađeno 94 testa (55%) od mogućeg broja od 171 testa koliko bi ih bilo da su svi studenti učestvovali u ovim aktivnostima. Od ukupno 94 testa, 84% (79 testova) je rešeno sa postignutim uspehom većim od 70% tačno rešenih odgovora, a 16% (15 testova) je rešeno sa postignutim uspehom manjim od 70% tačno rešenih odgovora.

Statistička analiza uspešnosti na ispitu Metodika nastave francuskog jezika u toku akademske 2020/21. godine⁹ pokazuje da je izlaznost na ispit bila 65,85%, a među studentima koji su izašli na ispit, procenat onih koji su položili ispit bio je 81,48%, sa prosečnom ocenom 8,50.

3.4. Rezultati anonimne ankete o organizaciji nastave na daljinu iz predmeta Metodika nastave francuskog jezika u toku akademske 2019/20. godine

Na kraju letnjeg semestra 2020/21. godine, posredstvom Gugl upitnika (*Google Forms*), sprovedena je kratka anonimna anketa među studentima. Njihov zadatak je bio da iskažu svoje stavove u vezi sa organizacijom nastave na daljinu (časovi predavanja) iz predmeta Metodika nastave francuskog jezika, kao i konstruktivne predloge kako da se ubuduće unapredi nastava na daljinu iz navedenog predmeta. U anketi je učestvovao mali broj studenata (svega 5 studenata što, kao u prethodnom slučaju, predstavlja važan nedostatak anketiranja elektronskim putem). Prikupljeni odgovori su veoma korisni, te govore u prilog činjenici da je uvođenje formativne evaluacije posredstvom testova na platformi

⁹ Potrebno je napomenuti da su ovde dati zbirni podaci za sve studente ranije navedenog profila (i prvo i ponovno praćenje predmeta).

Mudl, u kombinaciji sa sinhronim predavanjima na aplikaciji Zum, studentima omogućilo da uspešno usvoje predviđeno gradivo: „Veoma su mi se dopali testovi koje smo imali da radimo na Mudlu, smatram da je to bilo veoma korisno”, „Veoma mi se dopao ovaj kurs i uživala sam da pratim predavanja svake nedelje. Domaći radovi i testovi su mi mnogo pomogli da se bolje priprelim za ispit”, „Testovi koje smo radili na platformi Moodle su zaista bili korisni. Ko je redovno radio, taj nije imao problema na ispitu”, „Generalno je sve dobro organizovano”, „I jedno veliko bravo što ste uspeali da održite ovako zanimljiv kurs u ovakvim (korona) uslovima!” Pojedini studenti konstatuju da je gradivo obimno („obrađuje se dosta gradiva i ima mnogo domaćih zadataka”) i smatraju da bi trebalo smanjiti preopterećenost („Manje samostalnog rada. Smatram da se previše zahteva, a vremena nema dovoljno da se sve postigne”). Kada je reč o konstruktivnim predlozima za unapređenje nastave na daljinu iz ovog predmeta, studenti smatraju da bi veća zastupljenost audio-vizuelnih sadržaja učinila predavanja dinamičnijim, što nam daje podsticaje da ovakve sadržaje ubuduće više uključimo u nastavu.

ZAKLJUČAK

U uslovima pandemije korona virusa (COVID-19) obezbeđivanje pedagoškog kontinuiteta bio je poseban izazov za sve učesnike u obrazovnom procesu. U univerzitetskom kontekstu, primena formativne evaluacije kao vida kontinuiranog pružanja podrške studentima u procesu sticanja znanja na daljinu, pokazala se efikasnom metodom rada (Barras & Dayer 2020).

U našem radu opisali smo naše iskustvo i različite metode u sprovođenju formativne evaluacije u okviru teorijske nastave na daljinu iz predmeta Metodika nastave francuskog jezika na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu u kojoj su učestvovala dve generacije studenata četvrte godine upisanih na program Francuski jezik i književnost sa drugim romanskim jezikom i kulturom (italijanski ili španski) – generacija akademske 2019/20. godine (formativna evaluacija putem imejla) i generacija akademske 2020/21. godine (formativna evaluacija putem platforme Mudl). Kad uporedimo rezultate sprovođenja formativne evaluacije putem imejla i putem testova na platformi Mudl, dolazimo do zaključka da, iako je u prvom slučaju učestvovalo više studenata (81% u komunikaciji putem imejla vs. 74% na platformi Mudl), u drugom slučaju je značajno više studenata uradilo sve predviđene zadatke (9,5% u komunikaciji putem imejla vs. 36% na platformi Mudl) ili većinu predviđenih zadataka (5–7 domaćih zadataka, odnosno 7–9 testova) (38% u komunikaciji putem imejla vs. 64% na platformi Mudl). Ukupan broj urađenih zadataka je, takođe, u drugom slučaju veći (42% u komunikaciji

putem imejla vs. 55% na platformi Mudl). Za razumevanje rezultata potrebno je istaći činjenicu da se organizacija nastave na daljinu u radu sa navedenim generacijama studenata značajno razlikovala. Dok je generacija akademske 2019/20. godine imala samo asinhroni vid nastave (elektronska korespondencija, uz konsultacije putem Zuma), koji se pokazao izuzetno zahtevnim kako za nastavnika tako za studente, generacija akademske 2020/21. godine imala je kombinaciju sinhronog (putem aplikacije Zum) i asinhronog vida nastave (putem platforme Mudl) koja se pokazala znatno uspešnijom metodom. Iskustvo u radu sa prvom generacijom studenata koja je imala nastavu na daljinu, analiza njihovog rada u toku semestra i dragoceni – mada malobrojni – odgovori studenata u anonimnoj anketi na temu organizacije nastave na daljinu, kao i njihovi konkretni predlozi za unapređenje nastave iz ovog predmeta, pomogli su nam da spremnije dočekamo sledeću generaciju studenata koja je, takođe, pohađala nastavu na daljinu iz ovog predmeta. Nastojeći da zadržimo sve ono što je bilo afirmativno ocenjeno (redovna komunikacija sa studentima, dobra organizacija nastave po nedeljama, dostupnost nastavnog materijala, postupnost u postavljanju pitanja, kontinuirano pružanje povratnih informacija i davanje smernica za rad) i otklonimo primećene nedostatke (veliki stepen opterećenosti i obim domaćih zadataka), došli smo do modela nastave u kome smo pokušali da uvažimo sve konstruktivne predloge za unapređenje nastave prve generacije studenata koja je pohađala nastavu na daljinu (smanjiti obim domaćih zadataka, uvesti predavanja preko aplikacije za video-konferencije, obezbediti veći stepen interakcije između nastavnika i studenata). Obim domaćih zadataka nastojali smo da smanjimo uvođenjem testova na Mudlu koji su, na nedeljnom nivou, za razliku od jednoličnih i zahtevnijih pitanja pretežno esejskog tipa iz elektronske korespondencije, bili zamenjeni raznovrsnijim pitanjima za čije rešavanje je bilo potrebno manje vremena (tačno/netačno, višestruki izbor, sparivanje, kratak odgovor, esej). Prva generacija studenata bila je zatečena uvođenjem nastave na daljinu, te nas ne iznenađuje činjenica da nisu svi studenti imali tehničke uslove za praćenje nastave preko aplikacije za video-konferencije. Međutim, budući da je prolongirana epidemiološka situacija koja je nalogala izmeštanje nastave u virtuelni prostor, tehnički uslovi za sinhrono praćenje nastave na daljinu postali su neophodni. Uvođenjem sinhronog vida nastave putem aplikacije Zum, obezbeđen je veći stepen interakcije među studentima (zahvaljujući radu u virtuelnim odvojenim sobama), kao i među studentima i nastavnikom.

Statističke analize uspešnosti na ispitu Metodika nastave francuskog jezika pokazuju da je prva generacija studenata koja je imala nastavu na daljinu imala

značajno manju izlaznost na navedeni ispit u odnosu na generaciju pre uvođenja ovakvog vida nastave (68,42% u akademskoj 2018/19. godini vs. 51,02% u akademskoj 2019/20. godini), što nas ne iznenađuje s obzirom na opštu epidemiološku situaciju. Po ovom parametru, druga generacija studenata koja je imala nastavu na daljinu približava se rezultatu koji je zabeležen pre uvođenja ovog vida nastave (68,42% u akademskoj 2018/19. godini vs. 65,85% u akademskoj 2020/21. godini). Među studentima koji su izašli na ispit, procenat onih koji su ga položili bio je 100% u akademskoj 2018/19. i 2019/20. godini, a 81,48% u akademskoj 2020/21. godini (reč je o uslovnom poređenju, jer se podaci odnose na sve studente koji su u datom periodu polagali ispit, bez obzira na to na li je reč o prvom ili ponovnom praćenju predmeta). Prosečna ocena pre uvođenja nastave na daljinu bila je 8,77, a približno u ovom okviru ostvareni su rezultati i po prelasku na nastavu na daljinu. Prva generacija studenata koja je pratila nastavu na daljinu imala je prosečnu ocenu 8,36, a druga 8,50. Ovi podaci nas ohrabruju i pokazuju nam da je – uprkos svim izazovima koje je sa sobom nosilo izmeštanje nastave u digitalno okruženje – održan kontinuitet uspešnosti na ispitu iz ovog predmeta, a verujemo da je tome doprinela formativna evaluacija, naročito ona koja je organizovana na platformi Mudl.

Kao što je ranije napomenuto u radu, među brojnim metodama ili tehnikama uspešnog učenja, formativna evaluacija se izdvaja po svojoj efikasnosti, ali se retko primenjuje u klasičnoj nastavi, jer se smatra da zahteva dosta vremena. Zahvaljujući razvoju informaciono-komunikacionih tehnologija, brojnih digitalnih alata i platformi za digitalno učenje poput platforme Mudl koji se koriste u onlajn ili u hibridnom modelu nastave, formativna evaluacija se može lakše uvrstiti u nastavnu praksu. Naše iskustvo u vezi sa primenom formativne evaluacije na platformi Mudl u okviru teorijske nastave na daljinu iz predmeta Metodika nastave francuskog jezika na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu u toku akademske 2020/21. godine ohrabruje nas da ovakav model formativne evaluacije zadržimo i u radu sa budućim generacijama studenata.

LITERATURA

- Barras, H. & Dayer, E. (2020). L'évaluation formative comme soutien aux étudiants lors d'un basculement en urgence dans un enseignement à distance. *Évaluer. Journal international de recherche en éducation et formation*. Numéro Hors-série 1: 25–33.
- Benraouane, S. A. (2011). *Guide pratique du e-Learning. Stratégie, pédagogie et conception avec le logiciel Moodle*. Paris: Dunod.

- Conseil de l'Europe. (2001). *Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner, évaluer* (CECR). Strasbourg: Unité de Politiques Linguistiques. Pristupljeno 16. 4. 2022. URL: <<https://rm.coe.int/16802fc3a8>>.
- Cordina, D., Rambert, J. & Oddou, M. (2017). *Pratiques et projets numériques en classe de FLE*. Paris: CLE International.
- Cuq, J.-P. & Gruca, I. (2008). *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde*. Grenoble: Presses universitaires de Grenoble.
- Dunlosky, J., Rawson, K. A., Marsh, E. J., Nathan, M. J. & Willingham, D. T. (2013). Improving Students' Learning With Effective Learning Techniques: Promising Directions From Cognitive and Educational Psychology. *Psychological Science in the Public Interest* 14: 4–58. Pristupljeno 16. 4. 2022. URL: <<http://dx.doi.org/10.1177/1529100612453266>>.
- Fondacija Tempus. (2021). *Digitalni alati za nastavu na daljinu. Repozitorijum*. Pristupljeno 21. 4. 2022. URL: <<https://hedu.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2021/04/Digitalni-alati-za-nastavu-na-daljinu.pdf>>.
- Grigoryeva, N. V., Melikov, I. M., Palanchuk, N. V., Kokhanovskaya, I. I. & Aralova, E. (2021). Opportunities for Organizing Distance Learning Presented by the Moodle Platform: Experience in the Conditions of the COVID-19 Pandemic. *Propósitos y Representaciones. Journal of Educational Psychology*. Número especial: *Contexto actual de la educación y la psicología en Europa y Asia* 9 (3). Pristupljeno 16. 4. 2022. URL: <<https://doi.org/10.20511/pyr2021.v9nSPE3.1259>>.
- Lalić, B., Marjanović, U., Žunić, I. i Bogojević, B. (2017). *Moodle eLLab. Priručnik za predavače*. Novi Sad: Fakultet tehničkih nauka. Departman za industrijsko inženjerstvo i menadžment. Pristupljeno 29. 4. 2022. URL: <<http://www.ff.uns.ac.rs/sr-lat/e-ucenje>>.
- Moodle in numbers during Covid-19. (2020, May 19). About Us / News. Pristupljeno 3. 5. 2022. URL: <<https://moodle.com/news/moodle-in-numbers-during-covid-19/>>.
- Moodle Statistics. (s. a.). Pristupljeno 3. 5. 2022. URL: <<https://stats.moodle.org/>>.
- Ramus, F., Proust, J. & Parmentier, J.-F. (09/11/2021–10/01/2022). *La psychologie pour les enseignants*. FUN MOOC (France Université Numérique, Massive Open Online Courses). PSL Université Paris (Paris Sciences & Lettres), Réseau Canopé (Réseau de création et d'accompagnement

- pédagogiques). Pristupljeno 10. 12. 2021. URL: <<https://www.fun-mooc.fr/fr/cours/la-psychologie-pour-les-enseignants/>>.
- Redondo, C., Garcin, C., Pironom, J. & Thuilier, O. (2021). Intérêt des tests d'entraînement en ligne sur Moodle : un dispositif d'évaluation formative dans le cadre d'un enseignement universitaire à distance. *Évaluer. Journal international de recherche en éducation et formation* 7 (1) : 41–70.
- Richards, J. C. & Schmidt, R. (2010). *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Robert, J.-P. (2008). *Dictionnaire pratique de didactique du FLE*. Paris: Ophrys.
- Roediger, H. L. & Karpicke, J. D. (2006). Test-Enhanced Learning. Taking Memory Tests Improves Long-Term Retention. *Psychological Science* 17 (3): 249–255. Pristupljeno 25. 4. 2022. URL: <<https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2006.01693.x>>.
- Шотра, Т. (2010). *Дидактика француског као страног језика*. Београд: Филолошки факултет. [Šotra, T. (2010). *Didaktika francuskog kao stranog jezika*. Beograd: Filološki fakultet].
- Verdagner, J. (2021, February 11). Moodle adds Poodll tools for language learning to its suite of Certified Integrations for Moodle LMS. Moodle. About Us / News. Pristupljeno 3. 5. 2022. URL: <<https://moodle.com/news/moodle-adds-poodll-certified-integration/>>.
- Vučić, L. (2007). *Pedagoška psihologija*. Beograd: Centar za primenjenu psihologiju Društva psihologa Srbije.
- Vulfolk, A., Hјuz, M. i Volkap, V. (2014). *Psihologija u obrazovanju II*. Beograd: Clio.

Nataša Radusin-Bardić

Faculty of Philosophy, University of Novi Sad

FORMATIVE EVALUATION IN THE FRAMEWORK OF TEACHING THE
ACADEMIC COURSE OF FRENCH LANGUAGE TEACHING METHODOLOGY
REMOTELY

Summary

Among numerous effective learning methods or techniques, formative evaluation stands out for its effectiveness, yet is rarely applied in classical education, because it is considered to be time-consuming, requiring additional involvement of the teacher in evaluating tests and providing individual feedback from tests. Owing to the development of information and communication technologies and a range of digital tools and platforms for digital learning, formative evaluation can be more easily incorporated into teaching practice. In our paper, we described our experience in conducting formative evaluation within the remote

theoretical classes of the course French Language Teaching Methodology at the Faculty of Philosophy of the University of Novi Sad, which included two generations of fourth-year students of the Bachelor programme of French Language and Literature with another Romance Language and Culture (Italian or Spanish). The experience in working with the first generation of students who had distance education (the generation of the academic year of 2019/20), the analysis of their work throughout the semester, and valuable, although not so numerous, responses of the students in an anonymous survey on the organization of distance learning, as well as their specific proposals on how to improve the teaching of this course, helped us to be more ready to welcome the next generation of students (the generation of the academic year of 2020/21). While the first generation of students who attended distance classes had only an asynchronous type of teaching (electronic correspondence, with consultations via Zoom), which proved to be extremely demanding for both teachers and students, the next generation had a combination of synchronous (via the Zoom platform) and an asynchronous type of teaching (via the Moodle platform), which has proven to be a much more successful method.

Key words: formative evaluation, university teaching, distance education, electronic correspondence, digital learning platform, Moodle.

Primljeno: 14. 5. 2022.
Prihvaćeno: 13. 6. 2022.

